

Malý balíček s velkými dopady aneb povedou skutečně plánovaná opatření k větší vymahatelnosti výživného?

Tisková konference k balíčku plánovaných rodinně-právních opatření Ministerstva spravedlnosti ČR

Datum konání: 27. 8. 2019, 9:30 hodin

Místo konání: Kavárna Bílá vrána, ulice Ve Smečkách 5, Praha 1

Organizace proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s. (proFem) uspořádala dne 27. 8. 2019 tiskovou konferenci k obsahu plánovaných rodinně-právních opatření Ministerstva spravedlnosti ČR, jak na ně MSp upozornilo již ve své tiskové zprávě ze dne 21. 5. 2019.

Novela, s oficiálním názvem „Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony“ (složená novela) by měla změnit zásadní předpisy civilního práva, a to občanský zákoník (89/2012 Sb.), občanský soudní řád (99/1963 Sb.), zákon o soudních poplatcích (549/1991 Sb.), notářský řád (358/1992 Sb.), exekuční řád (120/2001 Sb.), insolvenční zákon (182/2006 Sb.) a zákon o zvláštních řízeních soudních (292/2013 Sb.).

Jakkoli se MSp zaštiťuje „nejlepším zájmem dítěte“, lze již po prvním přečtení složené novely konstatovat, že představuje velmi závažný zásah do kompetence soudů a do řízení ve věcech péče soudu o nezletilé vůbec, a zdánlivě bohulibý úmysl je vůči určitým skupinám rodičů a jejich nezletilým dětem diskriminační a naprosto nectí zásadu „rovnosti zbraní“. To se týká zejména ustanovení o zpoplatnění předběžných opatření a dalších soudních poplatků či oddělení řízení paternitního od řízení o výživném pro nezletilé dítě.

„Celá složená novela stojí na premise, že rodiče se dříve nebo později musí dohodnout, čímž opomíjí rodiny poznamenané domácím násilím či jinými patologickými jevy, nebo rodiny s odlišným sociálním, ekonomickým či kulturním zázemím, kde je dohoda de facto nemožná, nebo je dosažena nelegálním postupem“, uvedla k návrhu opatření JUDr. Jiřina Voňková, CSc., dlouholetá spolupracovnice proFem.

Významným *novem* je především možnost rodičů uzavřít dohodu o úpravě poměrů k nezletilým dětem v kvalifikované formě notářského zápisu s doložkou vykonatelnosti. Primární kontrolu obsahu dohody z hlediska její zákonnosti by tedy měl, podle navrhované úpravy, zabezpečovat notář. Při sepisování dohody však nebude docházet k přezkumu skutečností, které jsou podkladem pro uzavření dohody, v takovém rozsahu, jako je tomu u soudu. *„Překvapivě tak dochází k založení nové kompetence úřadu, jehož doménou je řešení právních vztahů s majetkovým prvkem nikoli opatrovnická agenda“*, podotkla Mgr. Veronika Ježková, vedoucí právnička proFem.

Nově má být u vybraných druhů řízení týkajících se nezletilých zavedena poplatková povinnost za odvolací řízení, a to ve výši 3 000 Kč. Tato částka by, podle MSp, měla být určitým psychologickým blokem proti dalším obstrukcím, neměla by však tvořit zásadní překážku přístupu ke spravedlnosti. *„Nedostatek finančních prostředků u jednoho z rodičů je však ve svém důsledku vždy omezením přístupu ke spravedlnosti. O tom nás přesvědčují mnohaleté problémy se žádostmi o osvobození od soudního poplatku nebo žádosti o bezplatnou právní pomoc a ustanovení zástupce podle předpisů civilního práva“*, dodává Voňková.

Negativně se na případech obětí domácího násilí může podepsat i zvýšení soudního poplatku za tzv. sporný rozvod. Navrhovatelka tak bude za svou odvahu vymanit sebe i své děti z patologického prostředí „odměněna“ povinností uhradit 7 000 Kč za rozvodový soudní poplatek.

Jako prevence opakovaných šikanózních návrhů na nařízení předběžného opatření ve věcech péče soudu o nezletilé, týčů účastníků, kteří požadují stejnou nebo obdobnou zatímní úpravu poměrů, bude požadováno složení jistoty ve výši 10.000 Kč. Podle Ježkové však povinnost složení jistoty opět zvýhodňuje ty movitější rodiče z páru a ve svém důsledku nijak nepřispívá k dosažení dohody mezi nimi.

Nové instituty jsou navrhovány v rámci řízení o rozvod manželství. Tlak na řešení problémů rozvádějících se manželů a řešení otázek spojených se životní situací dětí po rozvodu kvalifikovanou dohodou, vede i k povinnému absolvování edukačních setkání s odborníky a vytvoření rodičovského plánu. To platí zejména v případě podání návrhu na rozvod se zjišťováním příčin rozvratu. K realizaci edukačních setkání počítá MSp s využitím stávajícího systému OSPOD, občanských poraden, či manželských a rodinných poraden.

„Za současné situace, kdy na financování obdobných zařízení chybí více než nemalé prostředky, zůstává otázkou praktické fungování navržené koncepce. Nelze proto vyloučit, že ve svém důsledku budou tuto agendu vykonávat již nyní personálně nedostatečně obsazené a vybavené OSPOD, což jistě k efektivnímu procesu a dosažení předpokládaných výsledků nijak nepřispěje“, domnívá se Ježková.

Voňková i Ježková naopak vítají změny exekučního řádu a insolvenčního zákona, ale i možnost postoupení pohledávky na výživném na třetí subjekt. Obzvláště třetí zmíněné může eliminovat případy neplatičů výživného, kteří neplnění své povinnosti odůvodňují (zcela nesmyslně) osobní záští vůči druhému rodiči. Podle složené novely by postoupené pohledávky na výživné měly v insolvenčním řízení přednostní postavení stejně jako při výkonu rozhodnutí a exekuci.

Jitka Poláková, ředitelka proFem, o.p.s. k tématu dodává: *„Navržená právní úprava je nejen v rozporu s mezinárodními lidsko-právními dokumenty a vnitrostátním právním pořádkem. Bude také znamenat de facto potrestání obětí domácího násilí tehdy, kdy se rozhodnou podniknout nějaké kroky v řešení své situace. Z praxe víme, že ukončení násilného vztahu obvykle není, a to z řady důvodů, pro naše klientky a další oběti domácího násilí, jednoduché. V případě přijetí navrhovaných opatření pak budou oběti domácího násilí v důsledku navíc trestány za aktivní řešení své situace. Navrhované změny tak mohou přispívat k udržování obětí domácího násilí a jejich dětí v násilných vztazích, místo toho, aby jim odchod usnadňovaly.“*

„Domníváme se, že navrhovaná opatření nebudou mít dopad pouze na oběti domácího násilí. Z výše diskutovaných důvodů je evidentní, že negativní dopad těchto změn pocítí celá společnost, zejména však ti, kteří jsou ohroženi chudobou“ uvádí Poláková.

Závěry z tiskové konference budou předloženy na zářijovém Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách pod Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

Za proFem, o.p.s.:
Jitka Poláková, ředitelka
tel.: +420 774 433 005

proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.

V proFem usilujeme o zlepšení situace v oblasti domácího a sexuálního násilí již od roku 1993. Naše činnost vychází z principů lidské důstojnosti, osobní svobody a rovnosti. Poskytujeme poradenství a další přímou podporu osobám ohroženým zmíněným násilím. Aktivně se podílíme na prevenci a zvyšování osvěty v oblasti domácího a sexuálního násilí – v této souvislosti pořádáme akce pro laickou i odbornou veřejnost a vydáváme poradenské a informační publikace. Zaměřujeme se na politický a legislativní lobbying. V rámci Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách při Radě vlády pro rovnost příležitosti žen a mužů přispíváme k řešení komplexních strukturálních problémů spojených s odstraňováním domácího a sexuálního násilí. Více informací na: www.profem.cz